

Geert Lovink

Družba iskanja in googlizacija naših življenj

Med intelektualnimi elitami sveta straši prikazen: preobremenitev z informacijami. Običajni ljudje so ugrabili strateške vire in se gnetejo po nekoč skrbno varovanih medijskih kanalih navzgor. Pred internetom so se mandarinski razredi zanašali na misel, da lahko razlikujejo "govorjenje kar tako" od "znanja". Ob porastu internetnih iskalnikov ni več mogoče ločiti med patricijskim poznavanjem in plebejskim čvekanjem. Razlikovanje med visokim in nizkim ter mešanje obojega ob karnevalskih priložnostih pripadata nekemu preteklem času in nas ne bi smela več zadevati. Danes zbuja strah popolnoma nov pojav: iskalnikom določa vrednost priljubljenost, ne resnica. Iskanje je danes način življenja. Dramatično povečanje dostopnih informacij nas je priklenilo na orodja za pridobivanje le-teh. Iščemo telefonske številke, naslove, odpiralne čase, imena ljudi, urnike in številke letov, ugodne ponudbe in pobesnelo razglašamo vedno večje količine sive možganovine za "brezvezne podatke". Kmalu bomo iskali in se samo še izgubljali. Stare komunikacijske hierarhije se niso samo porušile, sama komunikacija je dobila status intelektualne zlorabe. Ne le, da se je popularni hrup povzpел do neznosnih ravni; ne prenesemo več niti prošnje kolegov, celo dobrohoten pozdrav prijateljev in sorodnikov je dobil status opravka, pri katerem se pričakuje odgovor. Izobraženi razred objokuje dejstvo, da je v doslej zaščiteno območje znanosti in filozofije vstopilo kramljanje, namesto da bi skrbel za to, kdo bo nadzoroval vse bolj centralizirano računalniško omrežje.

Naj povemo, česar današnji administratorji žlahtne preprostosti in umirjene veličine ne zmorejo izraziti: nezadovoljstvo z Googlom in načinom, kako internet organizira pridobivanje informacij, je vedno večje. Znanstvena ustanova je izgubila nadzor nad enim svojih ključnih raziskovalnih projektov – načrtovanjem in lastništvom nad računalniškim omrežjem, ki ga zdaj uporabljajo milijarde ljudi. Kako se je zgodilo, da

je toliko ljudi postalo odvisnih od enega samega iskalnika? Zakaj spet ponavljamo Microsoftovo sago? Pritoževanje o nastajajočem monopolu je že dolgočasno, saj imajo povprečni uporabniki interneta na voljo množico orodij za širjenje moči. Ena možnost, kako premagati to zadrego, bi bilo pozitivno redefiniranje Heideggerjeve govorice (*Gerede*). Namesto kulture pritoževanja, ki sanjari o nemotenem življenju brez povezave z omrežjem in o radikalnih ukrepih za filtriranje zvoka, je čas za odprto soočenje z vsakdanjimi oblikami bivanja (*Dasein*), ki ga danes najdemo v blogih, besedilnih sporočilih in računalniških igricah. Intelektualci ne bi smeli več predstavljati uporabnikov interneta kot manjvredne amaterje, odrezane od prvotnega in prvinskega stika s svetom. Tu gre za nekaj več in zato se je treba spustiti v politiko informatičnega življenja. Čas je, da se posvetimo pojavu korporacije nove vrste, ki s hitrimi koraki premaguje internet: Googlea.

V svetovnem spletu, ki bi se že moral zavedeti neskončne knjižnice, kakršno je opisal Borges v kratki zgodbi *Babilonska knjižnica* (*The Library of Babel*, 1941), mnogi kritiki ne vidijo nič drugega kot variacijo Orwellovega velikega brata (1984). V tem primeru se je vladar spremenil iz zlobne pošasti v zbirko prikupnih mladostnikov, katerih geslo skupinske odgovornosti je "Ne bodi zloben". Pod vodstvom veliko starejše in izkušene generacije gurujev informacijske tehnologije (Eric Schmidt), pionirjev interneta (Vint Cerf) in ekonomistov (Hal Varian) se je Google širil tako hitro in na tako različna področja, da dejansko ni kritika, akademskega izobraženca ali poslovnega novinarja, ki bi mu uspelo držati korak s širjenjem njegovega obsega in hitrostjo, s katero se je razvijal v zadnjih letih. Nove aplikacije in storitve se kopičijo kakor nezaželena božična darila. Dodajte samo še Googlovo brezplačno storitev elektronske pošte Gmail, spletno stran za izmenjavo videoposnetkov YouTube, socialno omrežje Orkut, GoogleMaps in GoogleEarth, njegovo najpomembnejšo poslovno stran AdWords z oglaševanjem na Pay-Per-Clicku in pisarniške aplikacije, kot so Calendar, Talks in Docs. Google ne tekmuje samo z Microsoftom in Yahoojem, ampak tudi s ponudniki razvedrilnih programov, javnimi knjižnicami (s svojim obsežnim programom skeniranja knjig) in celo s telekomunikacijskimi podjetji. Če verjamete ali ne: kmalu pride Google Phone. Pred kratkim sem slišal svojo ne najbolj butasto družinsko članico reči, da je slišala, da je Google veliko bolje in lažje uporabljati kot internet. Zvenelo je zabavno, ampak imela je prav. Ne samo, da je Google postal boljši internet: prevzema tudi softverske naloge z vašega računalnika, tako da imate dostop do teh podatkov s katerega koli terminala ali dlančnika. Drugo, kar govori o

selitvi podatkov na zasebne prostore za shranjevanje, je Applov MacBook Air. Varnost in zasebnost informacij hitro postajata nova ekonomija in tehnologija nadzora. In večina uporabnikov, pravzaprav tudi družb, se veselo odreka moči obvladovanja svojih informacijskih virov.

Sposobnost postavljanja pravih vprašanj

Moje zanimanje za koncepte, ki se skrivajo za iskalniki, se je spet okrepilo, ko sem bral knjigo intervjujev¹ s profesorjem z MIT in računalniškim kritikom Josephom Weizenbaumom, znanim po samodejnem terapevtskem programu ELIZA iz leta 1966 in knjigi *Moč računalnika in človeški um* (*Computer Power and Human Reason*) iz leta 1976. Weizenbaum je umrl 5. marca 2008, star 84 let. Pred nekaj leti se je preselil iz Bostona spet v Berlin, mesto, v katerem je odrasel, preden je leta 1935 skupaj s starši pobegnil pred nacisti. Intervjuvala ga je münchenska novinarka Gunna Wendt. Kar nekaj ocenjevalcev na Amazonu se je pritožilo čez nekritična vprašanja Wendtove in vljudno, površno raven njenih prispevkov. Mene to ni motilo. Užival sem v opazanjih ene redkih insiderskih kritičark računalniške znanosti. Posebno zanimive so Weizenbaumove zgodbe o mladosti, ki jo je preživel v Berlinu, o izgnanstvu v ZDA in o tem, kako je v petdesetih letih zašel na področje računalništva. Knjiga se zdi kot povzetek njegovih očitkov računalništvu; po njegovem namreč računalniki vsiljujejo svojim uporabnikom nekakšen mehaničen pogled. Mene je pritegnilo predvsem to, kako "heretik" Weizenbaum oblikuje svoje argumente kot dobro informiran in spoštovan "insider" – s pozicije, podobne "kritiki mreže" ("*net criticism*"), ki jo s Pitom Schultzem razvija od leta 1995, ko sva se lotila projekta "*nettime*".

Naslov in podnaslov knjige zdramita zanimanje: "Kje neki so, ti otoki razuma v kibernetičnem morju? Daleč od programirane družbe." Weizenbaumovo prepričanje je mogoče strniti nekako takole: "Nekateri vidiki resničnosti niso predvidljivi." Njegova kritika interneta je splošna. Izogiba se posameznostim in to moramo spoštovati. Za ljudi, ki poznajo Weizenbaumovo delo, njegove pripombe o internetu niso nič novega: internet je velik kup ničvredne navlake, množični medij, katerega 95 odstotkov so neumnosti; podobno je s televizijskim medijem, v katerega smer se splet neizogibno razvija. Tako imenovana informacijska revolucija je zdrsnila v poplavo dezinformacij. Razlog za to je, da ni nikjer nobenega urednika ali uredniškega principa. Knjiga ne pove, zakaj prve generacije računalniških

¹ Joseph Weizenbaum mit Gunna Wendt, *Wo sind sie, die Inseln der Vernunft im Cyberstrom, Auswege aus der programmierten Gesellschaft*, Herder Verlag, Freiburg, 2006.

programerjev, katerih pomemben pripadnik je bil tudi Weizenbaum, tega ključnega medijskega principa niso vgradile. Odgovor je verjetno to, da so imeli računalniki najprej vlogo kalkulatorjev. Tehnodeterministi z berlinske ceste Sophienstrasse in od drugod trdijo, da je bistvo računalništva še vedno matematično računanje. (Zlo)rabe računalnikov v medijske namene matematiki niso predvideli in za današnje nerodne vmesnike in upravljanje podatkov ne bi smeli kriviti tistih, ki so načrtovali prve računalnike. Nekdanji vojni stroj, digitalni kalkulator, čaka še dolga in ovinkasta pot, preden bo preoblikovan v univerzalno napravo, ki bo služila našim neskončno bogatim in raznovrstnim informacijskim in komunikacijskim namenom.

Ob številnih priložnostih sem izrekel kritiko na račun "medijske ekologije", ki hoče filtrirati "koristne" informacije za uporabo posameznikov. Eden glavnih krivcev je delo Huberta Dreyfusa *O internetu* (*On the Internet*, 2001). Ne verjamem, da je kateri koli profesor, urednik ali programer poklican, da v našem imenu odloča, kaj je neumnost in kaj ni. To bi moralo biti porazdeljeno opravilo, ukoreninjeno v kulturi, ki omogoča in spoštuje različnost mnenj. Morali bi ceniti bogastvo in nove tehnike iskanja bi morale postati del naše splošne kulture. Ena pot bi bila nadaljnja revolucionarizacija iskalnih orodij in zvišanje splošne ravni medijske pismenosti. Če stopimo v knjigarno ali knjižnico, nas je naša kultura naučila, kako brskati po več tisoč naslovih. Namesto da bi se pritoževali knjižničarju ali govorili lastnikom, da imajo preveč knjig, jih prosimo za pomoč ali pa se sami potrudimo. Weizenbaum bi nas rad prepričal, naj ne verjamemo tistemu, kar vidimo na ekranih, pa naj gre za televizijo ali za internet. Ne omeni pa, kdo nam bo svetoval, čemu naj zaupamo, kako bomo vedeli, ali je nekaj resnično ali ne, ali kako razvrstiti podatke, ki jih dobimo. Skratka, spregleduje vlogo posrednika in spodbuja splošno sumničavost.

Pozabimo na Weizenbaumov strah pred informacijami. Tisto, zaradi česar je intervju tako zanimivo branje, je vztrajanje pri sposobnosti postavljanja pravih vprašanj. Weizenbaum svari pred nekritično rabo besede "informacija". "Znaki v računalniku niso informacije. Samo znaki so in nič več. Samo en način je, kako spremeniti znake v informacije: s pomočjo interpretacije." Pri tem smo odvisni od dela človeških možganov. Problem interneta je po Weizenbaumovem prepričanju to, da nas vabi, naj gledamo nanj kot na delfski orakelj. Internet bo dal odgovore na vsa naša vprašanja in probleme. Vendar internet ni prodajni avtomat, v katerega vržeš kovanec in dobiš, kar želiš. Tu je ključ za pridobivanje prave izobrazbe za formuliranje pravilne poizvedbe. Samo za to gre, kako ti uspe

postaviti pravo vprašanje. Za to potrebuješ izobrazbo in strokovno znanje. Višjih ravni izobrazbe ne dosežeš z lajšanjem objavljanja. Weizenbaum: "Dejstvo, da lahko kdor koli naloži na splet kar koli, ne pomeni veliko. Vreči nekaj v arhiv kar tjavdan je vredno enako malo kot nekaj kar tako potegniti od tam." V tem kontekstu Weizenbaum primerja internet z zdaj že izginulim CB radiom. Samo komunikacija ne bo pripeljala do koristnega in trdnega znanja.

Weizenbaum govori o neizpodbitnem zaupanju v sprožanje "problem-skih" debat pri poizvedbah (z iskalniki). Računalniki so bili uvedeni kot "reševalci splošnih problemov" in njihov cilj je bil ponuditi rešitev za kar koli. Ljudje so bili povabljeni, naj zaupajo svoje življenje računalniku. "Imamo problem," pravi Weizenbaum, "in problem zahteva odgovor." Toda osebnih in družbenih trenj ni mogoče reševati tako, da jih razglasiš za problem. Namesto Googla in Wikipedije potrebujemo "zmožnost natančnega proučevanja in kritičnega mišljenja". Weizenbaum se pri razlagi tega sklicuje na razliko med slišanjem in poslušanjem. Kritično razumevanje zahteva, da najprej sedemo in poskušamo. Potem je treba brati, ne samo dešifrirati, in se naučiti interpretirati in razumeti.

Kakor bi lahko pričakovali, se tako imenovani Web 3.0 napoveduje kot tehnokratski odgovor na Weizenbaumovo kritiko. Namesto Googlovih algoritmov, temelječih na ključnih besedah, in izpisov izhodnih podatkov, temelječih na razvrščanju, bomo kmalu sposobni postavljati vprašanja naslednji generaciji iskalnikov v "naravnem jeziku"; tak iskalnik je Powerset. Kakor koli že, domnevamo lahko, da bodo računalniški jezikoslovci previdni glede svoje funkcije "vsebinske policije", ki naj bi odločala, kaj na internetu je ničvredna navlaka in kaj ne. Enako velja za začetke semantičnega spleta in podobne tehnologije umetne inteligence. Smo v dobi iskanja podatkov na spletu. Medtem ko je šlo pri Googlu za paradigmo analize povezav in razvrščanja strani, bo naslednja generacija iskalnikov postala vizualna in bo začela indeksirati podobo sveta, tokrat ne na podlagi oznak, ki so jih dodali uporabniki, ampak na podlagi "kakovosti" samih slik. Dobrodošli v hierarhiji resničnega. Prihodnje izdaje priročnikov za uporabo računalnikov bodo uvedle programerske navdušence v estetsko kulturo. V programerje spremenjeni fotografski navdušenci bodo novi posredovalci slabega okusa.

Vse od pojava iskalnikov v devetdesetih letih živimo v "družbi iskanja", ki ni daleč od "družbe spektakla", kakor nakazuje Weizenbaum. Situacionistična analiza Guyja Deborda, napisana v šestdesetih letih, je temeljila na razvoju filma, televizije in oglaševalske industrije. Poglavitna razlika med tedaj in danes je, da smo zdaj izrecno povabljeni k interakciji. Nič

več se ne obračajo na nas kot na brezimno množico pasivnih porabnikov, ampak smo "porazdeljeni igralci", ki jih najdeš na vrsti programov. Debordova kritika komodifikacije ni več revolucionarna. Užitek potrošništva je tako razširjen, da je že dobil status univerzalne človekove pravice. Vsi imamo radi fetiš dobrin in blagovnih znamk ter se naslanjamo nad glamurjem, ki nam ga razkazuje globalni razred slavnih. Nobenega družbenega gibanja ali kulturne prakse ni (niti najradikalnejših ne), ki bi zmogli obiti potrošniško logiko. Nihče še ni izdelal strategije za življenje po spektaklu. Namesto tega se koncerni osredotočajo na zasebnost oziroma tisto, kar je od nje ostalo. Zmožnost kapitalizma, da absorbira svoje nasprotnike, je tolikšna, da je, razen če bi vsi zasebni telefonski pogovori in internetni pretok informacij postali javno dostopni, skoraj nemogoče zagovarjati, zakaj še potrebujemo kritiko – v tem primeru interneta. Pa kljub temu bi bila kritika podobna delovanju "delničarske demokracije". Občutljivo vprašanje zasebnosti bi resnično postalo katalizator za širšo zavest o skupnih interesih, vendar bi bili sodelujoči skrbno razdeljeni: vstop v delničarske množice je omejen na srednje in višje razrede. To samo povečuje potrebo po živahni in raznovrstni javni domeni, v kateri niti državni nadzor niti interesi trga nimajo ključne besede.

Nehajte iskati, začnite spraševati

Leta 2005 je predsednik Francoske nacionalne knjižnice Jean-Noël Jeanneney objavil knjižico, v kateri je svaril pred Googlovo napovedjo, da bo "organiziral svetovne informacije".² *Google in mit univerzalnega znanja* je še vedno eden redkih dokumentov, ki odkrito izziva Googlovo nesporno hegemonijo. Jeanneney se osredotoča samo na en določen projekt, Book Search, v katerem skenirajo na milijone knjig iz ameriških univerzitetnih knjižnic. Njegov argument je zelo francosko-evropski. Zaradi nesistematičnega in neurejenega načina Googlovega izbiranja knjig arhiv ne bo ustrezno predstavljal velikanov nacionalnih literatur, kot so Hugo, Cervantes in Goethe. Google s svojim nagnjenjem do angleških virov zato ne bo primeren partner za graditev javnega arhiva svetovne kulturne dediščine. "V izboru knjig, ki naj bi jih digitalizirali, bo vladalo anglosaško ozračje," piše Jeanneney.

To je sicer legitimen ugovor, problem pa je, da Googla ustvarjanje in upravljanje spletnega arhiva sploh ne zanima. Muči ga preobilica podatkov in zato se ne meni za zahteve po skrbni hrambi. Naivno bi bilo pričakovati kulturno zavest. Osnovni cilj tega ciničnega podjetja je opazovanje vedenja uporabnikov z namenom, da bi prodajalo podatke in profile zainteresiranim

²Jean-Noël Jeanneney, *Google and the Myth of Universal Knowledge, A View from Europe*, The University of Chicago Press, Chicago, 2007.

tretjim stranem. Googlu ne gre za lastništvo nad Emilom Zolajem; njegov namen je zvabiti ljubitelje Prousta stran od arhiva. Mogoče obstaja zanimanje za simpatičen vrček s Stendhalom, XXL majico s Flaubertom ali kupovanje Sartra na Amazonu. Kar zadeva Francoze, so Balzacova zbrana dela razodetje francoskega jezika in kulture, za Google pa so abstraktna navlaka podatkov, surov vir, katerega edini namen je prinašati dobiček. Odprto vprašanje ostaja, ali bo predlagani evropski odgovor Googlu, multi-medijski iskalnik Quaero, sploh kdaj začel delovati, kaj šele, da bi poosebljal Jeanneneyjeve vrednote. Do trenutka, ko bo Quaero stopil na tržišče, bo ponudba iskalnikov glede na medijsko in tehnično zmogljivost za generacijo pred njim; nekateri trdijo, da je bilo Jacquesu Chiracu več do ohranitve francoskega ponosa kot do globalnega napredka interneta.³

Vsak teden doživimo predstavitev kake nove Googlove iniciative. Celo insiderji temu komaj še sledijo, kaj šele, da bi razkrili generalni načrt. Ko to pišemo, sredi aprila 2008, je tu Googlov App Engine, "orodje za programerje, ki omogoča delovanje spletnih aplikacij na Googlovi infrastrukturi". To je primer, ki imenitno kaže, kako lahko podjetje, ki ima v lasti današnjo infrastrukturo, skoncentrira več moči. App Engine omogoča začetnikom uporabo Googlovih spletnih strežnikov, API-jev in drugih programerskih orodij kot osnovne arhitekture za gradnjo novih spletnih aplikacij. Kot pripominja Richard MacManus, "Google brez dvoma premore dovolj obsega in pameti, da lahko ponudi programerjem to platformsko storitev. Vsekakor je s tem rešeno vprašanje: zakaj bi začetnik hotel sprejeti toliko nadzora in odvisnosti od velikega internetnega podjetja?" Računalniška infrastruktura se hitro spreminja v javni servis in Google App Engine je samo še en primer tega. Tako MacManus konča z retoričnim vprašanjem: "Bi hoteli, da bi Google vodil vaše celotno razvojno okolje od začetka do konca? Mar ni to tisto, zaradi česar so se programerji nekoč bali Microsofta?" Odgovor bi lahko bil preprost: niti ne tako skrita želja programerjev je, da bi jih kupil Google. Milijoni uporabnikov interneta so, hote ali nehote, udeleženi v tem procesu, s tem da nemoteno dajejo tem podjetjem svoje profile in pozornost, valuto interneta. Pred nekaj tedni je Google patentiral tehnologijo, ki bo povečala njegovo zmogljivost, da "prebere uporabnika". Namen tega je prepoznati, kateri deli strani in katere teme zanimajo pregledovalca, in to na podlagi njegovega vedenja *po* tem, ko je prišel do strani. To je samo en primer

³ Gl. Wikipedia: <http://en.wikipedia.org/wiki/Quaero>. Decembra 2006 je Nemčija umaknila projekt Quaero. Namesto multimedijskega iskalnika so se nemški inženirji odločili za takega, ki temelji na besedilu. Wikipedia pravi, da so "mnogi nemški inženirji odstopili od projekta tudi zato, ker so menili, da postaja bolj protigooglovski, kakor da bi sledil svojim idealom."

izmed številnih analitskih tehnik, ki jih razvija to medijsko podjetje, da bi lahko preučevalo in komercialno izkoriščalo vedenje uporabnika.

Nobeno presenečenje ni, da so najostrejši kritiki Googla Severnoameričani. Evropa je doslej investirala presenetljivo malo sredstev v konceptualno razumevanje in mapiranje kulture novih medijev. EU je v najboljšem primeru prvi prilagojevalec tehničnih standardov in produktov od drugod. Toda v raziskovanju novih medijev šteje konceptualna premoč. Samo raziskovanje tehnologije ne bo dovolj, pa naj EU vложи v prihodnje raziskave interneta še toliko denarja. Dokler se razkol med kulturo novih medijev in osrednjimi vladnimi, zasebnimi in kulturnimi ustanovami reproducira, se uspešna tehnološka kultura ne bo vzpostavila. Skratka, morali bi nehati gledati na opero in druge umetnosti kot na kompenzacijo za neznosno lahkost kibernetičnega prostora. Poleg domišljije, kolektivne volje in dobre mere ustvarjalnosti bi Evropejci lahko tudi spremenili svojo enkratno sposobnost godrnjanja v produktivno obliko negativnosti. Skupinsko strast do razmišljanja in kritiziranja bi lahko izkoristili za premagovanje sindroma outsiderstva, ki ga občutijo mnogi, ki jim je bila namenjena vloga uporabnikov in potrošnikov.

Jaron Lanier je v nekrologu Weizenbaumu napisal: "Študentu ne bi dovolili postati raziskovalec v medicini, ne da bi se prej učil o dvojnih slepih poskusih, kontrolnih skupinah, placebii in repliciranju rezultatov. Zakaj nam ravno računalništvo omogoča, da smo tako neverjetno zagledani vase? Vsak študent računalništva bi se moral naučiti Weizenbaumove skepse in skušati prenesti to dragoceno sposobnost na uporabnike naših iznajdb."⁴ Vprašati se moramo: zakaj so najboljši in najradikalnejši kritiki interneta državljani ZDA? Argumenta, da so bolje informirani, ne moremo več uporabljati. Moja primera, pri katerih sem sledil Weizenbaumu, sta Nicolas Carr in Siva Vaidhyanathan. Carr izhaja iz industrije (*Harvard Business Review*) in je imeniten insiderski kritik. Njegova nedavno izdana knjiga *Veliki preobrat (The Big Switch)*⁵ opisuje Googlevo strategijo centraliziranja in s tem obvladovanja internetne infrastrukture prek podatkovnega središča. Računalniki postajajo manjši, cenejši in hitrejši. Ta gospodarnost omogoča hrambo podatkov zunaj virov in uporabo aplikacij za majhne stroške ali celo zastonj. Posli se preusmerjajo iz oddelkov umetne inteligence znotraj podjetij v omrežne centre. Tu imamo ironičen zasuk. Generacije modernih gurujev umetne inteligence so zbijale šale na račun trditve šefa IBM Thomasa Watsona, da svet potrebuje samo pet računalnikov – toda stvari grejo natanko v to smer. Namesto nadaljnje

⁴ http://www.edge.org/3rd_culture/carr08/carr08_index.html.

⁵ Nicolas Carr, *The Big Switch, Rewiring the World, From Edison to Google*, W. W. Norton, New York, 2008.

decentralizacije se raba interneta koncentrira v samo nekaj podatkovnih središčih, ki zahtevajo ogromno energije.⁶ Carr se ne meni za požrešnost razreda Web 2.0, spremenjenega v pikacom, in se raje posveča amoralnim opazkam o tehnologiji. Cilj projekta Sive Vaidhyanathana *Googlizacija vsega* (*The Googlization of Everything*) je sinteza kritične raziskave o Googlu v knjigo, ki naj bi izšla leta 2009. Medtem pa zbira gradivo na enem svojih blogov.⁷

Za zdaj bomo še naprej obsedeni od nižajoče se kakovosti odgovorov na naše poizvedbe – in ne od osnovnega problema, namreč slabe kakovosti naše izobrazbe in vedno manjše sposobnosti za kritično razmišljanje. Zanima me, ali bodo prihodnje generacije poosebljale – morda bi raje rekli oblikovale – Weizenbaumove “otoke razuma”. Potrebna je nova razporeditev časa. Trenutno ga preprosto ni dovolj, da bi se kar tako sprehajali naokrog. Vsak podatek, predmet ali izkušnja morajo biti vsak hip dostopni. Naša tehnično-kulturna pomanjkljivost je časovna intolerance. Naši stroji zaznamujejo presežnost softvera vedno bolj nestrpno in z vedno več zahtevami po namestitvi posodobitev. In vsi smo več kot pripravljeni ustreči tem zahtevam, saj nas je strah počasnega delovanja. Strokovnjaki za uporabnost merijo delce sekunde, v katerih se odločamo, ali je podatek na zaslonu tisto, kar iščemo. Če smo nezadovoljni, klikamo naprej. Za srečno naključje je treba veliko časa. Morda res cenimo naključnost, sami pa to vrednoto bolj malo uporabljamo. Če se pri svojih iskanjih ne moremo več spotikati ob otoke razuma, jih pa lahko sami gradimo. Skupaj z Levom Manovichem in drugimi kolegi trdim, da moramo iznajti nove načine interakcije s podatki, nove načine predstavljanja le-teh in nove načine iskanja njihovega smisla. Kako se umetniki, oblikovalci in arhitekti odzivajo na te izzive? Nehajte iskati. Začnite spraševati. Namesto da se poskušamo braniti pred “zasičenostjo z informacijami”, raje pogledjmo na to situacijo kot na priložnost za ustvarjanje novih oblik, primernih za naš s podatki bogati svet.

Prevedla Maja Kraigher

⁶ “Načrti za Googlovo podatkovno središče v Dallasu v Oregonu so dokaz, da splet ni nikakršna nadzemeljska shramba idej, ki bi se nam svetlikala nad glavami kakor severni sij. To je težka industrija, požiralnik energije, ki postaja vedno bolj lačna.” Ginger Strand, *Harper's Magazine*, marca 2008.

⁷ Gl. <http://www.googlizationofeverything.com/>